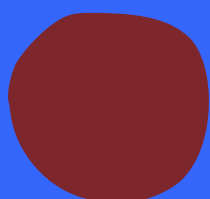

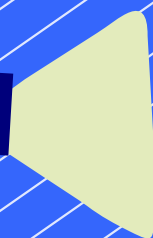
Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Člověk a jeho svět pro 1. stupeň ZŠ

tradiční
modelový ŠVP

2025

Spolufinancováno
Evropskou unií

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět	Člověk a jeho svět
Využité vzdělávací obory	Člověk a jeho svět
Průřezová témata (PT)	Péče o sebe a druhé Společnost pro všechny Udržitelné prostředí
Klíčové kompetence (KK)	— k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problémů — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	Logicko-matematická Čtenářská a pisatelská

Informace o pojetí předmětu	Svým integrovaným obsahem dává prostor k funkčnímu propojení rozvoje klíčových kompetencí, základních gramotností, průřezových témat a vlastních vzdělávacích obsahů a směřuje ke znalostem a dovednostem uplatnitelným v běžném životě žáka a k utváření návyků a postojů pro celoživotní učení. Cílem vzdělávací oblasti je utváření uceleného náhledu na svět a sebe sama, kultivace žákovy osobnosti včetně jeho emocionální složky a podpory zdravého životního stylu.
Informace o obsahu předmětu	Směřuje k naplnění OVU RVP ZV ze všech okruhů VO Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody, Člověk, jeho zdraví a bezpečí, Lidé a svět financí.
Časová dotace	2 + 2 + 3 + 3 + 2
Organizace výuky předmětu	Využíváme vnitřní a venkovní prostory školy a jejího okolí, návštěvy paměťových institucí, knihoven, ekologických center a dalších.

Vzdělávací strategie

Vyučovací předmět	Člověk a jeho svět
Využité vzdělávací obory	Člověk a jeho svět
Průřezová témata (PT)	Péče o sebe a druhé Společnost pro všechny Udržitelné prostředí
Klíčové kompetence (KK)	<ul style="list-style-type: none"> — k učení — komunikační — osobnostní a sociální — k občanství a udržitelnosti — k podnikavosti a pracovní — k řešení problémů — kulturní — digitální
Základní gramotnosti (ZG)	Logicko-matematická Čtenářská a pisatelská

Klíčové kompetence rozvíjíme zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:

KKU	Klíčová kompetence k učení	<ul style="list-style-type: none"> — nastavujeme přiměřené vzdělávací cíle pro každého z žáků — navozujeme takové situace, při nichž si žák zkouší odhadování vlastních sil a možností, definování překážek v učení apod. — necháváme žáky samostatně při výuce objevovat, co se učí — dáváme prostor žákům učit se mezi sebou navzájem — průběžně s žáky reflektujeme, co zvládli, co mají a nemají upevněno — jsme důslední ve vyžadování domluvených pravidel — podporujeme žáky k dalšímu učení tím, že oceňují jejich silné stránky, jejich snahu, pokrok a úspěchy — umožňujeme žákům vidět celkový rámec učiva a porozumět, jak jednotlivé lekce přispívají k jejich celkovému rozvoji osobnosti — při projektové výuce umožňujeme žákům výběr témat, která jsou pro ně zajímavá, a přizvu je k plánování — podporujeme žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili, vlastní chyby odkrýváme žákům a žákyním jako příležitosti k učení
KKK	Klíčová kompetence komunikační	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme příležitosti pro různé formy diskuze, ve kterých mohou žáci bezpečně pokládat otázky a sdílet své myšlenky a pocity na dané téma. — pravidelně organizujeme aktivity, ve kterých žáci prezentují před celou třídou své zážitky, nápady a výsledky individuálních či skupinových činností — pomáháme žákům rozvíjet schopnost reflexe nad vlastním vyjadřováním (např. retrospektivním zamýšlením se nad prožitými komunikačními situacemi, s nimi spojenými úspěchy a neúspěchy) — do výuky pravidelně zařazujeme také krátké autentické texty a jiná jazyková či obrazná sdělení (obrázky, ilustrace, fotografie, mapy, videa apod.)

		<ul style="list-style-type: none"> — pravidelně s žáky hovoříme o jejich porozumění jazykovým či obrazným sdělením, diskutujeme s nimi o jejich možných významech — do výuky zařazujeme prvky dramatické výchovy a role-play, při kterých se žáci musí vcítit do zadaných rolí a reagovat na situace podle postav, které hrají
KOS	Klíčová kompetence osobnostní a sociální	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme prostředí, kde se žáci cítí bezpečně a jsou schopni sdílet své pocity a zkušenosti, mají na práci adekvátní čas — naplňujeme základní předpoklady pro vznik pozitivních vztahů a prostředí důvěry — vytváříme situace a prostředí, ve kterých žáci mají příležitost poznávat sami sebe a rozvíjet sebeuvědomění — zařazujeme prostor pro projektovou práci, volbu tématu či metod práce — vytváříme situace pro týmovou spolupráci a diskutujeme s žáky o týmové spolupráci, sdílení pozitivních zážitků a vzájemnou pomoc — poskytujeme inspirativní příklady úspěšných jednotlivců, kteří překonali obtíže, a diskutujeme o jejich strategiích — vytváříme návodné situace nebo projekty, které žákům umožní prakticky prožívat proces překonávání obtíží — pomáháme žákům uvědomění, že umí jednat i pod tlakem a rozhodovat se i v nejistotě — vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali emoce a potřeby sebe sama i druhých — vedeme žáky k tomu, aby si uvědomovali dopady vlastního chování na sebe, ostatní lidi i přírodu — poskytujeme podporu při organizaci projektů a činností, aby si žáci osvojili dovednosti samostatné i skupinové práce — při diskusích poukazujeme na možnost vidět danou situaci z různého pohledu oceňujeme empatické chování — diskutujeme s žáky o předsudcích a stereotypech, o významu tolerance ve vztazích — poskytujeme prostor pro argumentaci názorů a sdílení, přehodnocení vlastních názorů a zpětnou vazbu — usilujeme o to, aby se žáci mezi sebou znali a věděli o sobě více informací cíleně reagujeme na rizikové chování žáků a žákyň — stanovujeme spolu se žáky a žákyněmi pravidla pro jednání ve třídě (vč. digitálního prostředí), jejichž cílem je vytvoření prostředí vhodného pro učení a bezpečného prostředí
KOB	Klíčová kompetence k občanství a udržitelnosti	<ul style="list-style-type: none"> — vytváříme situace, při nichž se žáci dostávají do četných přímých kontaktů s různými lidmi a rozmanitými živými bytostmi ve svém okolí — vytváříme situace, při nichž žáci mohou pečovat o živé bytosti/organismy a zjišťovat tak jejich potřeby, sdílet své zkušenosti a zážitky z kontaktů a péče o jiné živé bytosti a o své okolí — vytváříme situace, při nichž žáci mohou prozkoumávat své okolí a pečovat o něj či jej zlepšovat — podněcujeme žáky ke kladení a zodpovídání otázek směřujících k hledání příčin a následků různých situací a procesů, doplňujícími otevřenými otázkami je vede k hlubšímu promýšlení a prohloubení otázek a odpovědí — vytváříme prostor pro otevřenou diskusi žáků o hodnotách a chování ve vztahu k udržitelnosti, facilituje diskusi a využívá osvědčené diskusní techniky — stavíme žáky před jednoduché situace vyžadující přijetí jejich vlastního rozhodnutí (např. při hře, v rámci fungování třídy, při řešení praktického úkolu) — vytváříme prostor pro diskusi žáků o spravedlnosti, svobodě a odpovědnosti, o jejich konkrétních projevech v různých konkrétních situacích v jejich okolí, představujeme jim a necháváme je navrhnout různé příklady z oblasti sociální, ekonomické a environmentální — podněcujeme žáky k sledování a hodnocení různých událostí v místě, regionu, zemi i světě

		<ul style="list-style-type: none"> — umožňujeme žákům vybrat si aktivitu prospěšnou pro okolí, kterou si sami zvolí nebo s níž se vnitřně ztotožní — vytváříme prostor a bezpečné prostředí pro otevřenou diskusi o významu vlastní aktivity, demokratických postupů, respektování a uplatňování práv, uplatňování různých zájmů — představuje žákům a nechává je navrhnout různé příklady, facilitujeme diskusi žáků a využíváme osvědčené diskusní techniky — podněcujeme žáky k reflexi jejich zkušeností s uplatňováním vlastního vlivu na dění v jejich okolí
KPP	Klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní	<ul style="list-style-type: none"> — podporujeme aktivní účast žáků na tvorbě školního prostředí, které pracuje s jejich nápady a respektuje jejich přínosy a potřeby, například žákovské parlamenty, akce žáků pro žáky, zapojuje žáky do participace - ve škole, v komunitě aj. — podněcujeme vztah žáků k místu, kde žijí, například tím, že mapují, jak se místo (obec, krajina) vyvíjelo v minulosti, zkoumají souvislosti, přicházejí za místní samosprávou či komunitou s představami o dalším vývoji — podporujeme přetváření myšlenek žáků v realitu, například prakticky pečujeme o místa v okolí školy — učíme venku — podporujeme nepřímé učení prostřednictvím zkušeností, experimentování a bádáním — zaměřujeme se na to, aby žáci vhodně používali různé typy vyhodnocování a výběru reálných a smysluplných nápadů — nabízíme žákům příležitost zapojit se do dobrovolných veřejně prospěšných projektů známých jako dobrovolnictví — podporujeme žáky ve vytváření a sdílení jejich představ o tom, jak by se mohly situace v životě školy či v místě, kde žijí, vyvíjet, a poskytujeme prostor pro diskusi nad návrhy jejich scénářů — rozvíjíme u žáků dovednosti budování a udržování vztahů s ostatními lidmi jak v jejich osobním životě, tak v oblasti jejich zájmů — podporujeme propojování žáků s komunitou a místní samosprávou — podporujeme sdílené znalosti a vzájemné učení — vytváříme různorodé pracovní skupiny, aby se žáci učili spolupracovat s jinými lidmi, pomáháme žákům nastavit role, nabízíme možnost výběru rolí
KRP	Klíčová kompetence k řešení problémů	<ul style="list-style-type: none"> — zahajujeme diskusi ve třídě o běžných problémech dětí (např. neshody mezi kamarády) a brainstorming o možných řešeních — zdůrazňujeme, jak různé pocity a perspektivy mohou ovlivnit to, co považujeme za problém — organizujeme skupinové činnosti, kde žáci společně řeší problémy — dáváme žákům podněty k rozlišování mezi tím, co je faktické tvrzení, hypotéza a prostý názor, a to v jednoduchém textu či v mluveném projevu — poskytujeme žákům psané, mluvené či obrazové materiály, v nichž se nachází tvrzení (různých typů) s vědeckým obsahem a společně s nimi vyzdvihujeme příznaky jeho vědeckého zázemí — vedeme žáky k rozřazování odborných výrazů dle různých kritérií příbuznosti vybízíme žáky k rozlišení věrohodných a nevěrohodných tvrzení, diskutujeme s nimi znaky nevěrohodnosti — rozvíjíme dovednost žáků klást jednoduché výzkumné otázky — pomáháme žákům najít potřebné materiály a zdroje pro jejich individuální či skupinové bádání — pomáháme žákům shrnout relevantní závěry z jejich bádání a poukazujeme na důležité informace pro sdílení s ostatními spolužáky — mluvíme s žáky o tom, jak rozpoznat podložené a nepodložené informace v souvislosti s jimi řešeným výzkumným problémem — organizujeme exkurze, přírodní vycházky, pozorování živých organismů a provádíme s žáky různé experimenty

		<ul style="list-style-type: none"> — umožňujeme využívat digitální technologie za účelem ověřování zdrojů využíváme reálné příklady tvrzení na základě ověřených dat, nebo vlastního názoru a podporujeme následnou diskuzi žáků — vedeme žáky ke schopnosti rozkládat komplexní informace na menší části pomocí grafů, tabulek či diagramů
KKT	Klíčová kompetence kulturní	<ul style="list-style-type: none"> — pravidelně vedeme diskuse o různých kulturních tématech, jako jsou tradiční svátky, kulturní události v okolí nebo regionální umělci, díky těmto diskusím se žáci seznamují s různorodostí kulturního dění — poskytujeme prostor žákům, aby popsali a zhodnotili i kulturní a umělecké akce, kterých se zúčastnili mimo školu a diskutujeme o tom s nimi — vyhledáváme a s žáky navštěvujeme místní kulturní instituce, které nabízejí k zážitkům z uměleckého díla i doprovodné programy pro školy, jako jsou knihovny, galerie — organizujeme výlety do místních muzeí, galerií, knihoven nebo historických památek, během těchto exkurzí se žáci učí o historii a kultuře regionu
KDI	Klíčová kompetence digitální	<ul style="list-style-type: none"> — zařazujeme do výuky drobné úkoly spojené se získáváním informací na různá témata a problematiku, o kterou se žáci osobně zajímají — vybíráme do výuky pro práci žáků zdroje informací v různých formátech (texty, videa, obrázky, schémata, zvukové záznamy apod.). — na příkladech pomáháme žákům rozpoznávat, jaká data a informace je možné vysledovat z jejich činností v online prostředí — podporujeme žáky v tvorbě a sdílení archivů relevantních digitálních vzdělávacích zdrojů, a to při samostatné i skupinové práci — podporujeme žáky v aktivním zapojování do života školy prostřednictvím digitálních technologií — učíme žáky, jak se chovat v online prostředí: prostřednictvím promyšlených online aktivit je vedeme k etickému a ohleduplnému jednání, respektu k druhým podporujeme jejich spolupráci — volíme takové aktivity, ve kterých mají žáci příležitost přemýšlet o dopadech využívání digitálních technologií (pozitivních i negativních) na člověka, společnost i v kontextu cílů udržitelného rozvoje

Základní gramotnosti rozvíjíme zejména s využitím těchto vzdělávacích strategií:

ZGC	Základní gramotnost čtenářská a pisatelská	<ul style="list-style-type: none"> — poskytujeme žákům materiály, kde vyhledávají a propojují přímo i nepřímo vyjádřené informace v textu nebo jiném informačním zdroji — podporujeme žáky, aby v textech nacházeli důležité informace a myšlenky, rozpoznávali autorský záměr — vedeme žáky, aby pracovali s grafickým znázorněním a vizuálním zobrazením a porozuměli smyslu zobrazeného textu — dáváme žákům příležitosti k psaní textů rozmanitého charakteru — vedeme žáky k využívání čtenářských strategií při vyhledávání a zaznamenávání informací
ZGM	Základní gramotnost logicko-matematická	<ul style="list-style-type: none"> — nabízíme žákům situace, ve kterých využijí matematický aparát pro řešení problémových situací — vedeme žáky k tomu, aby vyhodnocovali účinnost a smysluplnost použitého matematického aparátu při řešení problémových situací — vedeme žáky k tomu, aby ověřovali platnost svých zjištění s využitím odpovídajících zdrojů — dáváme žákům příležitosti pro skupinovou práci a kooperativní učení — vedeme žáky k pořizování záznamů při plánování, realizaci a vyhodnocování pokusů a pozorování — učíme žáky zpracovávat získaná data do tabulek, grafů a jiných grafických znázornění — vedeme žáky ke vnímání chyby jako příležitosti k učení — dáváme žákům prostor pro slovní vyjádření a argumentaci na základě dat získaných průzkumem nebo pozorováním

Tradiční modelový ŠVP / Člověk a jeho svět pro 1. stupeň ZŠ

Dílo vzniklo v IPs Podpora kurikulární práce škol.

Registrační číslo projektu CZ.02.02.XX/00/22_005/0004756

Dílo podléhá licenci Creative Commons CC BY SA 4.0

- Uveďte původ - Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je kolektiv autorů NPI ČR.

Licenční podmínky navštivte na adrese:

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.cs>.

Národní pedagogický institut
České republiky
Praha, leden 2025
www.npi.cz